

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud (SOU 2024:10)

Ert diarienummer Ju2024/00241

Förvaltningsrätten lämnar, i egenskap av migrationsdomstol, följande synpunkter på delbetänkandet.

Förvaltningsrätten konstaterar att förslagen innebär en väsentlig förändring på utlänningsrättens område och att konsekvenserna är svåra att överblicka. Förvaltningsrätten är positiv till det avsedda syftet med förslagen, men anser att det i flera frågor finns behov av ytterligare överväganden eller vägledning. Gällande de delar som inte kommenteras har förvaltningsrätten inga särskilda synpunkter.

Preskription av avlägsnandebeslut

Konsekvenser för domstolarna

Även om antalet asylprövningar (grundärenden) kan antas minska om förslagen genomförs, kommer de samtidigt att innebära en avsevärd ökning av antalet ärenden om verkställighetshinder. Dessa hanteras efter överklagande som jourmål – med krav på skyndsam handläggning – hos migrationsdomstolarna, och kräver annan organisation och andra resurser än övriga mål om skyddsbehov. Det finns därför skäl att ytterligare överväga konsekvenserna för domstolarna.

Skäl för och emot att helt avskaffa preskriptionstiden

I avsnitt 5.3.2 görs bedömningen att preskriptionstiden inte helt bör avskaffas. Som skäl för detta hänvisas till regleringen i 5 kap. 18 § sjätte stycket utlänningslagen och till vad som gäller i fråga om preskription för de som har utvisats på grund av brott. Förvaltningsrätten noterar att de argument som förs fram delvis bygger på fall som framstår som rena undantagssituationer. Förvaltningsrätten anser att en sammanhållen översyn av regelverket är önskvärd.

Domstolsprövning av om ett beslut har preskriberats

I avsnitt 5.4.2 anförs att förslagen kan medföra svårigheter i att avgöra när preskriptionstiden börjar löpa. Vidare anges att det är utlänningsen som har bevisbördan för påståendet att han eller hon har följt avlägsnandebeslutet och

att preskriptionstiden därmed har börjat löpa. Detta kan jämföras med rådande ordning, där preskriptionstidens början knyts till en lätt konstaterbar tidpunkt i form av dag för laga kraft.

Förslagen väcker fråga om hur en utlänning ska få till stånd domstolsprövning av om preskription har inträtt. Om skyddsskäl görs gällande men Migrationsverket bedömer att preskription inte har inträtt, kommer prövningen av de åberopade skyddsskälen att ske mot bestämmelserna om verkställighetshinder. Om denna resulterar i ett beslut att inte bevilja ny prövning enligt 12 kap. 19 § utlänningslagen framstår det som oklart om migrationsdomstolarnas prövning efter överklagande omfattar frågan om preskription har inträtt, och vilka rättsföljder som i sådant fall aktualiseras. Om utlänningen gör gällande annan grund för uppehållstillstånd och Migrationsverket bedömer att preskription inte har inträtt, kommer prövningen av de åberopade skälen att ske mot bestämmelsen i 12 kap. 18 § utlänningslagen. Ett sådant beslut får inte överklagas.

Det bör klargöras i vilken ordning frågan om preskription har inträtt kan prövas, såväl av Migrationsverket som av migrationsdomstolarna efter överklagande.

Bevisfrågor avseende preskription

I avsnitt 5.4.2 anges att preskriptionstiden inte börjar löpa om utlänningen inte kan visa att han eller hon har följt avlägsnandebeslutet. Detta väcker fråga om vilket beviskrav begreppet *visa* avses innebära.

Utlänningen ska visa att han eller hon har lämnat Sverige *i enlighet med beslutet*. Polismyndigheten får i många fall en underrättelse om att en utlänning har lämnat medlemsstaternas territorium. Såvitt förvaltningsrätten känner till finns det dock inte något sätt att fastställa vart utlänningen därefter har begett sig vid icke eskorterade verkställighetsresor med transitering i tredje land. Beroende på situationen i utlänningens ursprungsland kan det vidare vara svårt för vederbörande att erhålla tillförlitliga handlingar om att han eller hon har återvänt dit, i enlighet med beslutet.

Förvaltningsrätten kan även notera att det i författningskommentaren till förslagen till 12 kap. 22 § utlänningslagen anförs att bevisbördan i första hand fullgörs genom en registrering i Schengens informationssystem. En sådan registrering visar enbart att utlänningen har lämnat medlemsstaternas territorium, inte att han eller hon har rest in i det land som anges i avlägsnandebeslutet.

Förnyad inresa i Sverige

Det är en inte ovanlig situation att en utlänning rättar sig efter avlägsnandebeslutet men därefter på nytt reser in i Sverige. Eftersom preskription föreslås inträda efter fem år kan konstateras att preskriptionstiden i sådana fall i praktiken endast kommer att förlängas med ett år jämfört med nu rådande ordning.

Möjligheterna till domstolsprövning under löpande preskriptionstid

Med en längre preskriptionstid kan omständigheter som kan medföra rätt till uppehållstillstånd enligt 12 kap. 18 § utlänningslagen antas öka. Det är ofta fråga om fall där rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen aktualiseras till följd av att utlänningen vistats i Sverige under en längre tid. Migrationsverkets beslut enligt 12 kap. 18 § utlänningslagen får inte överklagas. Utredningens förslag innebär att preskriptionstiden är obegrän-

sad om utlänningen stannar kvar i Sverige, vilket bland annat medför att det inte är möjligt att få till stånd en domstolsprövning av barns rätt till privatliv oavsett hur lång tid de kan komma att vistas här. Detta väcker fråga om det finns ett behov av ytterligare överväganden med hänsyn till rätten till ett effektivt rättsmedel.

Återreseförbud

I avsnitt 6.3.4 anges att det är omständigheterna vid tidpunkten *för beslutet* som ska vara avgörande när giltighetstiden för ett återreseförbud bestäms. Det bör förtydligas om det är tidpunkten för Migrationsverkets beslut som avses även efter ett överklagande, eller om det i stället är tidpunkten *för prövningen* som avses.

Möjligheten att upphäva avlägsnandebeslut som fått laga kraft

I avsnitt 5.7.2 föreslås en ny bestämmelse i 12 kap. 16 § andra stycket utlänningslagen med innebörden att en migrationsdomstol får upphäva ett beslut om avvisning eller utvisning som inte meddelats av allmän domstol, om domstolen beviljar en utlänning uppehållstillstånd som skyddsbehövande.

Detta väcker fråga om migrationsdomstolarna då blir handläggande myndighet i mål om uppehållstillstånd efter ny prövning enligt 12 kap. 19 § utlänningslagen när utlänningen hålls i förvar, vilket är en inte ovanlig situation. Migrationsdomstolarna är i dagsläget inte handläggande myndighet i sådana mål, eftersom domstolen inte förfogar över avlägsnandebeslutet.¹ Denna fråga berörs inte i delbetänkandet. Med hänsyn till de tillämpningssvårigheter som redan idag råder i fråga om förvar är det av stor vikt att detta klagas.

Föreslagen bestämmelse förefaller inte omfatta situationen då Migrationsverket beviljar uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl med stöd av 12 kap. 18 § utlänningslagen. Detta väcker fråga om en sådan åtskillnad är avsedd.

Det är inte ovanligt att uppehållstillstånd beviljas till följd av svenska konventionsåtaganden, exempelvis artikel 3 och 8 i Europakonventionen. Fråga uppkommer om det även i sådana fall finns en sådan ”principiell rätt” till uppehållstillstånd som delbetänkandet anger som skäl för förslaget att avlägsnandebeslut ska få upphävas i vissa fall.

Övergångsbestämmelser

Utän övergångsbestämmelser kommer förslagen angående preskription, som noteras i delbetänkandet, att få en retroaktiv tillämpning. Sett i ljuset av de bevissvårigheter som pekats på ovan kan förvaltningsrätten konstatera att detta kan få betydande negativa konsekvenser även för personer som har lämnat landet i enlighet med avlägsnandebeslutet.

¹ Migrationsöverdomstolens beslut den 11 oktober 2016 i mål nr UM 7666–16.

Beredning och beslut

Detta remissyttrande har beslutats av rådmännen Alexander Warnolf, Pernilla Arrland och Maria Ström. I handläggningen har de rättsliga experterna Elvis Hajdarevic, Carin Laurin och Carl Henrik Marcus (samtliga föredragande) deltagit.

Alexander Warnolf, Pernilla Arrland och Maria Ström

Elvis Hajdarevic, Carin Laurin
och Carl Henrik Marcus